UM GANGLIA ABDOMINALIA NFLAMMATA SINT AUT MUTATA IN TYPHO, QUEM DICUNT, ABDOMINALI.

DISSERTATIO
INAUGURALIS PATHOLOGICA

QUAM

CONSENSU ET AUCTORITATE

RATIOSI MEDICORUM ORDINIS

IN

ALMA LITERARUM UNIVERSITATE

FRIDERICA GUILELMA

UT SUMMI

MEDICINA ET CHIRURGIA HONORES

RITE SIBI CONCEDANTUR

DIE XIV. M. AUGUSTI A. MDCCCXXXVIII.

H. L. Q. S.

PUBLICE DEFENDET

AUCTOR

ICHAEL GUIL. HUBERTUS REY

RHENANUS.

OPPONENTIBUS:

ANT. PAPPERT, MED. ET CHIR. CAND.
JOS. RODERBURG, MED. ET CHIR. CAND.
AD. PFEFFER, MED. ET CHIR. CAND.

BEROLINI,

TYPIS NIETACKIANIS.

VIRO ILLUSTRISSIMO

FRIDERICO NASSE,

MED. CHIR. PHILOS. DOCTORI, REI MEDICAE CONSILIARIO INTIMO, PROFESSORI PUBLICO ORDINARIO, DIRECTORI CLINICI MEDICI BONNENSIS, SOCIET. LITT. COMPL. SODALI, EQUITI ETC. ETC.

PRAECEPTORI DILECTISSIMO MERITISSIMO

NEC NON

VIRO EXPERIENTISSIMO

JOANNI HENRICO REY,

MED. ET CHIRURG. DOCTORI, QUONDAM REBUS MEDICIS CIRCULI HEINSBERGENSIS PUBLICE PRAEFECTO ETC.

COGNATO AESTUMATISSIMO

PIO GRATOQUE ANIMO

D. D. D.

AUCTOR

PROLEGOMENA.

Melancholiae et maniae sedes unanimi fere medicorum consensu in imis visceribus latet. Quae olim obstructionibus viscerum adscribebantur, potissimum lienis atque infarctibus vasorum, ea hodie maiore jure ad nervorum mutatam indolem referuntur. Nec vapores adscendunt ad caput, nec atra bilis movetur in istis morbis, sed plexus solaris, seu cerebrum abdominale, ita reagit in cerebrum cephalicum, ut ejus temperies plane mutetur: Lobstein »de nervi sympathetici hominum fabrica, usu et morbis. Parisiis 1823. pag. 120.« ita loquitur, tamquam nullus dubitationi locus sit relictus, idemque recentiores velut certum saepius contendere solent. Neque multum abhorrere videtur, quod de his affectionibus aeque ac de hypochondriae atque hysteriae origine sentiunt Bichat (1) et Reil (2). Qua ratione recentiores majore jure hypochondriam, hysteriam, melancholiam, hydrophobiam multasque alias affectiones ad intemperiem systematis gangliorum referant, quibus observationibus nitantur, quum tam saepe de irritatione, aut tor-

(1) Allgem. Anatomie, übersetzt von Pfaff. Bd. I. S. 307.
(2) Archiv für Physiologie, Bd. 7. S. 246.

pore, aut inflammatione gangliorum abdominalium, au de aliis affectionibus nervi sympathici, plexus solaris e loquantur et litteris mandent, equidem, ut dicam, quo sentio, intelligere non possum; frustra enim observatio nes circumspexi, quae eis anctoritatem, ita judicand tribuere possint; nisi quis fortasse hanc observationem a Dr. Hertwig (1) nobis communicatam mihi obiicia quippe qui, mutationes singulorum organorum enume rans, ita pergat: cor atque vasa majora absque ulla alie natione; neque minus nervos vagum, sympathicum e phrenicum in plurimis casibus inveni, etenim bis tan tummodo vagum atque sympathicum passim aliquantu lum rubros vidi.

Physiologia nervi sympathici quam densis occultat atque circumfusa tenebris latet! quam variae sunt do ctissimorum hominum, quamque discrepantes sententia de ejus functione ac ratione. Placuit observatoribu iisque optimis clarissimisque physiologiae cultoribus nervum sympathicum, cujus vim vitalem explorarem experimentis submittere physiologicis, circa viva ani malia institutis. At quam exiguo emolumento experi menta cum diligentia atque dexteritate instituta fuerin ad consequendam majorem perspicuitatem, e vario event facile cognoscitur. Sufficiat hoc loco mentionem facer variarum sententiarum de vi, quam exerceant irritament gangliis admota, quas perhibent Flourens (2) e

(1) Beiträge zur näheren Kenntniss der Wuthkrankheit etc im Journ. d. prakt. Heilk. v. Hufel. u. Osann. Jahrg. 1828 Suppl.-Heft S. 55.

(2) Recherches expérimentales sur les propriétés et les fonc tions du système nerveux, pag. 204.

Mayer, qui irritatis ramis plexus solaris magnam sensilitatem vehementisque doloris signa viderunt; sententiam autem plane contrariam amplectuntur Bichat (1), Reil (2) — Dupuy (3) — Wutzer (4) — v. Pommer (5) — Blainville (6) — Magendie (7), — quorum quisque ea, quae tradit, experimentis probare studet. Commemorabo tantum varios eventus experimentorum, e quibus appareat, utrum cordis vis pendeat a medulla spinali, an gangliis abdominalibus, quae instituerunt Wilson Philip (8) et Le Gallois (9), quocum consentiunt Nasse (10) et Brachet (11); denique varias opiniones de partibus, quibus fungantur ganglia in secernenda urina, quas experimentis suffultas in medium protulerunt Brachet (12) et Krimer (13). Et ipse experimenta sum periclitatus ad illustrandas varias illas quaestiones, de quibus nobis erit disserendum; sed summa licet providentia adhibita, nihil deprehendi quod

(1) l. c. Bd. I. pag. 305.
(2) l. c. Bd. VII. pag. 230.
(3) Bulletin de la société d'émulation 1816. Nro. XII.
(4) de corporis humani gangliorum fabrica atque usu. Berol. 1817. pag. 126.
(5) Beiträge zur Natur- u. Heilkunde Bd. I. S. 14. 17. 25, 27. 28.
(6) Cours de Physiologie générale et comparée Bd. II. S. 294.
(7) Physiologie, übersetzt v. Heusinger, Bd. I. S. 149.
(8) experimentales inquiries edit. 2. pag. 70.
(9) Experiences sur le principe de la vie p. 55. 117. 127.
(10) Untersuchungen zur Physiologie und Pathologie Heft 2. S. 280.
(11) recherches expérimentales sur les fonctions du système ganglionaire pag. 122. 125.
(12) l. c. pag. 270.
(13) Untersuchungen S. 26.

res quaesitas confirmare potuerit. Lubens interea co cedo, me non eandem in experimentis physiologic assecutum esse dexteritatem, quam in praeclaris vir admiramur, ingenueque fateor, me eorum observation bus majorem fidem tribuere, quam meis ipsius. — I quemadmodum fere omnibus aetatibus literarum er sors, ut deficientibus certis observationibus loco caru opiniones apponerentur, sic etiam de nervo sympathic diversissimae opiniones in vulgus sunt editae, quib omnibus recensendis, quum nec tempus patiatur nec l cus, supersedeo, praesertim quum nondum eam assec tus sim facultatem, ut certi aliquid ausim hac de re a firmare.

Jam vero ganglia abdominalia rem esse maxi momenti, neque eo confirmatur, quod in cadaverib mutata sunt inventa, quamquam in aegrotis, dum vix runt, nullum symptoma est observatum, ex quo cu probabilitate, ganglia fuisse affecta, coniici possit; neq recentiori aetate, qua plurimi magnam operam atque st dium anatomiae pathologicae navarunt, plexum solare diligentissime perscrutari omiserunt, ut cognitionem mo borum nervi sympathici clariorem magisque perspicua redderent; quod quidem praesertim ex eo tempore f cerunt, quo Bichat eum mutatum invenit. Permult illi nobis observationes attulerunt, quibus ganglia m tata sint inventa, at symptomata, ad ganglia referend aut nulla sunt observata, aut non sufficientia ad stab liendam firmam certamque cognitionem. Haud alienu a re atque operae pretium mihi esse videtur, quum n stra aetate de ganglio semilunari ejusque affectionib copiosius disputari soleat quam verius, idque tam saep

›rborum sedes habeatur, observationes huc usque no-
; relatas, quantum fieri potest, colligere atque his
›mparatis quaerere, utrum re vera extent symptomata
ejus affectiones referenda, nec ne. Sed quum hoc
›npore inflammatio nervi sympathici a multis iisque
ctissimis atque illustrissimis viris causa typhi abdo-
nalis, quem dicunt, habeatur, hoc potissimum in parte
:era accuratius indagare in animo est, num haec sym-
omata, ad inflammationem nervi sympathici referenda,
ngruant cum istis, quae in typho observabantur, ita,
nobis sententiam illam pro certo habendi auctoritas
tur. Neque hoc mihi parvi momenti in factitanda medi-
ıa esse videtur: multum enim ad medendi rationem ingre-
endam interesse, num quis putet, nervum sympathi-
m, an aliud quoddam organon esse affectum, quis ar-
medicae gnarus hocce negabit? Et si id mihi conti-
t, quod fore spero, ut animum nonnullorum, qui hunc
›ellum, qui legatur, dignum judicent, depellam ab af-
ctione nervi sympathici ad organa alia accuratius ex-
ninanda, aliquam humano generi utilitatem attulisse
ihi videbor; id quidem spero eo magis me esse asse-
turum, quod luculenter ex observationibus collatis
parebit, praeter ganglia fere semper alia organa la-
›rasse, quae facilius mortem adducere potuerint. Quod
ıidem argumentum inaugurale quum sat arduum sit,
quos hujus commentationis judices propter thematis
fficultatem mihi non defuturos spero. Commentatio-
:m igitur lecturos rogatos velim, ut, tironem fuisse
ıctorem, meditentur.

Jam nil restat, nisi ut praeceptoribus summe vene-
ndis cl. Professoribus Fr. Nasse et Albers pro

summa erga me benevolentia, liberalitate atque hu nitate, qua me tum consilio tum libris large supped tis semper adiuverunt, maximas, quas possum, gra agam; neque minus gaudeo, me hic invenisse, sum gratias publice eis habendi, occasionem.

SECTIO PRIMA.

Primum observationes de gangliis mutatis, quae cadaveribus repertae nobiscum communicatae sint, co gere in animo est. Tantum autem abest, ut certam i rum affectionum diagnosin statuere velim, ut ne in v versum quidem, ganglia morbose esse affecta, dignosc possim. Diagnosis autem haec infirma atque ince spem mihi praebet, fore ut postea non tam saepe morbis gangliorum et loquamur et scribamus, do plures atque accuratiores observationes meliorem telligentiam functionum atque rationum nervi sympath nobis praebuerint.

De irritatione gangliorum, quum iam supra cutus sim, statim ad alias affectiones transgrediar.

Sensilitatis adauctae nervi sympathici casus duo no sunt relati, quorum unum Ruer (1), alterum Larrey se vidisse putant. Unus amplectitur historiam pu maniam, quae typum intermittentem exhibebat, perpe

(1) Uebersicht über die in der Irrenanstalt zu Mansberg handelten Kranken im Jahre 1819, in Nasse's Zeitschr. f. psy Aerzte. 1820. 4s. Heft.

(2) Larrey in Leroux's Journal de Médecine Tom. S. 456 — 58.

causa verminosa. Puer iste summam sensilitatem re- nis epigastricae prae se tulit ita, ut levissimus tactus a extremis digitis tum ferro adhibito ei dolores at- breves repentinosque motus excitaret. Cum autem io illa manus palma vehementer premebatur, sensili- evanescebat et dolores mitescebant. Alter historiam rrat vulneris abdominalis, quod Massiliae miles cum decertans ictu tulit, neque, regionem si spectas, xum solarem, aut ejus ramos simul esse affectos, ne- i potuit. Hypochondria aliique casus spastici, quibus rotus certo tempore recurrentibus erat obnoxius, qui-, cum specillum in vulneris canalem introducebatur, duci potuerunt, sensilitatem illorum adauctam ei in- ıre videbantur. Cadaveris investigatio nullas illorum ationes ostendit.

Sensilitas imminuta nervorum abdominalium in cre- smo cum nutritionis affectionibus videtur conjuncta; issimum si cretinorum evolutionem maxime laesam ıe deficientes appetitus animales, in pluribus obser- ıs, meditaris. Hic status torpidus iam in scrophulosi dicta atonica indicatus esse videtur, quamvis huic lutio gangliorum major respondere non videatur.

Inflammationem gangliorum, auctore Meckelio (1) nus observavit ejusque mentionem fecit a Sallin, in homine hydrophobia mortuo nervorum cervica- ı ganglia inflammata invenit. Descriptionem ejus longam nobiscum communicat Sachs (2), qui

---

(1) Meckel diss. inaugur. de locis in hydrophobia affectis. e 1795. p. 38.

(2) Sachs, natürliches System der Medizin. Königsberg. . Bd. I.

febrem ardentem, Hemitritaeum etc. veterum medicoru
illuc refert. Secundum observationes hucusque de i
flammatione nervi sympathici nobis traditas duplex ej
genus distinguere possumus, cujus alterum nervis
proprium, alterum ab eo differens cum ipsis tantum
detur communicatum ex partium vicinarum phlogosi:
hoc casu enim rubor nervorum minus est intensus
que infusa aqua disparet.

Observavit Gielt (1) in peritonaeitide veheme
tissima plexum coeliacum atque hepaticum inflammat
Vir quadraginta quinque annorum constitutione robu
enteritide correptus et remediis adhibitis sanatus e
Verum in convalescentia refrigerium perpessus peri
naeitide acutissima irretiebatur. Tertio die omnibus i
cassum adhibitis fato obiit. Cadaveris lustratio trigi
horis post obitum instituta, cerebrum pectorisque
gana in statu naturali, peritonaeum totum usque ad h
pochondria retibus vasculosis obductum et membran
mucosae ulcuscula, vel potius erosiones in ilei parte i
feriori ostendit. Plexus hepaticus et maxime coeliac
lacte ruber, vasculorum perspicuorum copia circumv
vebatur. In gangliorum substantiam penetrantia vasc
non potuerunt cerni, quamquam substantia solito mag
rubebat. Ganglia ipsa fuere aliquanto tumida et cr
siora.

Lobstein in pleuritide sat violenta ganglion th
racicum primum deprehendit in superficie rubra elega
ter reti vasculoso pictum. Idem, quum pars intesti
ieiuni in sacco hernioso contenta atque incarcerata

---

(3) Fr. Xav. Gielt diss. sistens fragmenta pathologica
Neurogangliis. Monach. 1829. p. 30 et 31.

ostenderet inflammationem profundissimam, nervulos intestinales magis rubellos et succulentos et quadam pelluciditate praeditos reperit (1).

Alium adhuc casum enarrat Gielt, in quo proponi potest quaestio, utrum phlogosis a gangliis, an a membrana intestini serosa processerit. »Auriga quinquaginta annorum, corpore toroso, fere semper sanus, sub divo mensis Octobris pluviali tempore dormiens refrigerationem perpessus est. Subito doloribus constringentibus scindentibusque circa umbilicum, vertigine, vomitu et diarrhoea, dein frigore, calore sitique inexplebili est correptus. Phaenomenis aliquanto remittentibus, hic morbi secundo ad nosocomium est delatus. Facies pallida, orbitae concavae, respiratio difficilis, abdomen retractum in scrobiculo cordis et regione umbilicali fuere tales, ac si pro aegri sensu intestina conglomerantur: tactu praecordiorum et regionis umbilicalis dolores augebantur, spasmi surarum vehementissimi, vomituritiones continuae, fluidi flaviusculi serosi vomitio, diarrhoea mucosa, rara, urinae fere nullae, cutis sicca frigidiuscula, pulsus parvus. Ista symptomata modo remisere, modo increvere usque ad mortem. Cadavere dissecto plexus coeliacus, hepaticus et splenicus colorem e rubro subnigrum exhibuere, ipsique nervi excurrentes reti vasculoso obvoluti fuerunt. Aortae superficies, qua plexus solaris situs est, penitus inflammata. Ganglia tumida incisa substantiam intense rubram, sed nulla vascula perspicua obtulere, atque in-

(1) Lobstein de nervi sympathetici hominum fabrica, usu et morbis. Parisiis 1828. §. 150.

fusione bidui in aqua et duodecim horarum in alcohole parum palluere!« (1)

Alterius autem inflammationis generis, nervis ipsis proprii, observationes aeque in duas partes sunt dividendae: in tales videlicet, in quibus truncus nervi sympathici versus columnam vertebralem utroque in latere descendens, et in quibus ganglia abdominalia inflammata sunt inventa. Verisimillimum enim est, varia ac diversa symptomata, prout haec illave pars sit inflammata, nobis esse obventura, quamquam exempla huc usque observata ad inflammationis nervi sympathici in universum statuendam diagnosin vix sufficiunt, nedum ad cognitionem variarum partium. Eo ut perveniamus in arte nostra, innumeris adhuc observationibus opus est.

Lobstein in cadavere pueri decem annorum, repercusso exanthemate sub anxiis pectoris oppressionibus atque epigastrii intumescentia mortui, locum invenit in trunco nervi intercostalis sinistri inter octavam et decimam costam alte inflammatum cum phlogosi ganglii thoracici noni ac decimi et duorum ramulorum anastomoticorum e nervis costalibus emissorum; quae bene depingi curavit tabula nona lit. c. operis iam supra laudati. At, in quo constiterit, quibus symptomatis sese ostenderit status iste inflammatorius, cum non dixisse, valde lugeo. (2)

Idem historiam enarrat puellae decem annorum, quae paralysi crurum per sat longum tempus correpta per tres menses diarrhoea laborabat cum torminibus et tenesmo nulli artis adminiculo cedentibus. Sectione ca-

(1) op. cit. §. 34.
(2) loc. cit. §. 143 et 185.

…averis instituta nil reperit in tractu intestinorum, sed …bscessus aderat insignis, a sexta ad decimam vertebram …orsalem in latere sinistro extensus. Applicitus erat …sti nervus splanchnicus major, quod ad structuram non …nutatus. Ganglia semilunaria erant sana et omnes ner…orum rami e plexu solari exeuntes nullam ostendebant …nutationem. Aperto abscessu, cariem deprehendit, qua …orpora vertebrae sextae et septimae erant exesa, illaesis …uidem cartilaginibus intervertebralibus et spinalis me…dullae velamentis. Truncus nervi sympathici sinistri a …exta ad duodecimam vertebram plane erat destructus … pars lumbalis ejusdem nervi inflammata. Medulla …pinalis loco carioso respondens per sedecim linearum …patium albidior videbatur et atrophica. Eidem nervi …ardiaci admodum elongati et magis rubri apparebant … casu quodam, ubi immanis affuerat dolor in pectore …rens, quem nulli alii causae, nisi distentioni et con…itioni eorum inflammatoriae adscribere potuit. Nil …nim praeternuturale aderat in reliquis organis, nec in …ervis cavitati thoracis insitis.

Inflammationis gangliorum semilunarium, ejusque, …uantum illa statui potest, diagnosis serius mentionem …ciam, eo nimirum loco, quo de similitudine, aut potius … differentia, quae exstat inter illam, et typhum, quem …cunt, abdominalem, disserendum mihi erit.

Affectiones chronicae nervi sympathici partim inflam…atione praegressa, partim sine causa inflammatoria …iri videntur; saepius enim cum inflammatione, aut …tius cum rubore ejus conjunctae inveniuntur. Quum …tem illarum tam rarae apud scriptores occurrant ob…rvationes, et hae sint valde imperfectae, ita ut quod

ad diagnosin nil inde concludere liceat, singulas observationes referre sufficiat.

Lobstein in corde feminae triginta unius annorum, febri hectica post pulmonum infarctum exstinctae, nervum vidit cardiacum principalem dextri lateris prope basin cordis tumidum, rubellum et gangliosum, viginti duas lineas longum, duas cum dimidia latum in medio punctum exhibentem nigricans, sed a veris gangliis eo discrepantem, quod loco duritiei mollitiem ostendebat et digito contrectatus cavus esse videbatur, quod tamen non conformavit nervi dissectio ad rem illustrandam instituta (1).

Interdum in degenerationibus scirrhosis non tantum symptomata varia, affectionibus nervorum producta, sed etiam mutatio eorum, ut dicunt, materialis observata est. Casum ejusmodi refert Gielt (2): vir quadraginta quinque annorum, per decem annos, intervallis brevibus exceptis gonorrhoeae syphiliticae obnoxius, plagam praecordiorum tulerat, unde pylori scirrhus est evolutus. Aegrotus quinque annis post exstinctus est. In cadavere pylori scirrhum cum ventriculi dilatatione secundaria, jecur ravum, parvum, venas abdominales valde dilatatas, lienem et intestina in statu normali invenit. Tela cellulosa plexum solarem et hepaticum investiens sero erat infiltrata. Ganglia ipsa monstrabant colorem fuscum, rubrum et reti vasculoso obtecta erant. Ganglion semilunare molle, permagnum, compressum, fere maceratum et nervos cum arteria coeliaca connexos sesqui crassiores observavit. Haec mutatio gangliorum

(1) l. c. §. 149.
(2) op. laud. §. 39.

i scirrhis ventriculi observata mutationi eorum in tu-
erculis abdominalibus et scrophulosi est opposita, in
ua ganglia duriora, magis rotunda et alba cernuntur.

In cadavere puellae, quae morbo tuberculoso uni-
ersali videlicet tuberculis cerebri, pulmonum, praepri-
nis peritonaei, erat mortua, Gielt ganglia plexus so-
aris dura, aliquanto majora, fere globosa et albida vi-
it, quibuscum plures glandulae lymphaticae parvae adeo
oaluerant, ut pro gangliorum ipsorum excrescentiis ha-
eri possent. Eandem mutationem invenit in juvene
crophuloso, qui pulmonum tuberculis perierat, sed li-
amenta tendinosa gangliis conjunxerunt glandulas
agnitudine nucis avellanae lymphaticas (1).

Persaepe mutationes gangliorum in cadaveribus eo-
um, qui mente erant capti et potissimum maniacorum,
unt repertae, ita ut ganglia hisce morbis affici videan-
ur; id, quod jam adnotavit Isenflamm, qui in ma-
iaci cadavere structuram plexus solaris admodum mu-
tam invenit (2).

Duos alios indurationis gangliorum casus Auten-
eth observavit, qui in cadavere juvenis multos per
nos mente capti vigesimo aetatis anno emortui gan-
ion semilunare quasi induratum, eoque aortam abdo-
inalem tantopere compressam invenit, ut supra hunc
cum mirum in modum dilatata infra coarctata esset.
lter casus respicit virum, quem media aetate jam con-
cta mania primum invasit.

Jacobi omnes cerebri atque medullae spinalis ner-

(1) l. c. §. 40.

(2) Versuch einiger prakt. Bemerkungen über die Nerven. Er-
ngen 1774.

vos mollissimos et potissimum albidos in cadavere idiotae cujusdam invenit; plexus nervorum abdominalium aliquantulo crassescentes ei videbantur, eorumque natura densa (1).

Ingentem systematis gangliosi evolutionem invenit Cayre in homine inde a pueritia maniae obnoxio. Ganglia thoracica et semilunaria solito crassiora, cervicalia triplo fuere majora (2).

Pinel in cadaveribus novem amentium, quibus amentia partim erat congenita, partim acquisita, nervos cerebrales et spinales fuscos, tenues, quasique minoris evolutionis, densa tela cellulosa circumvolutos, vidit; nervum sympathicum autem in statu plane contrario, ganglia prope cerebrum sita mirum in modum evoluta, potissimum supremum, quod triplo erat solito majus, aeque ac ganglia thoracica et semilunaria (3).

Romberg enarrat haecce: puella vigesimum sextum agens annum mania correpta, velut apoplectica sub lecto jacens est inventa; quo facto nonnullis diebus post diem obiit supremum. Sectione instituta, ganglia candide apparebant splendentia, eorumque rami e rubro-fusci solito duriores et crassiores, nonnulli eorum duritie cartilaginea. Plexus mesentericus superior eandem mutationem praebuit. Omnes isti nervi organici in maniaca

---

(1) Diss. de neuralgia coeliaca. Praes. J. H. Autenrieth auctore de Bonner. Tüb. 1811.

(2) Theses de 1824 in Belhomme's Essai sur l'idiotie. Paris 1824.

(3) Nouveau Journal de Médécine. August 1829 in Hufelands Journ. f. prakt. Heilk. V. St. Nov. 1820. p. 118.

ulto crassiores fuerunt, quam in altera eodem tem-ore phthisi mortua (1).

Hisce observationibus adjungimus illas, quae nobis unt communicatae de sectionibus cretinorum. J. C. chiffner sectionem memorat duorum cretinorum, fra-rum, in quibus majorem systematis nervosi partem in-enit mutatam (2). In cadavere unius plurimi totius cor-oris nervi plus minusve nodose erant tumidi, ramus otissimum ille nervi abducentis, qui cum ramo inferiori ervi vidiani transit canalem caroticum ad constituen-am originem, quam dicunt, nervi sympathici maximi, ui, postquam sese conjunxerant, in regione primi us-ue ad quartum processum transversum vertebrarum cer-icalium utroque in latere ita intumuerant, ut sinister agnitudinem nucis avellanae adaequaret. Idem nervus mpathicus sinister in regione vertebrae dorsalis sextae tumescentiam magnitudinis ac formae ovi gallinacei com-lanati ostendit, sed neque duritiem neque ossificationis itia. In casu altero aeque permulti nervi erant mutati, raecipue nervus vagus, plexus axillaris et sacralis eo-mque rami; nervus sympathicus autem et splanchni-s non modo non magis, sed solito minus evoluti, imo bcfacti videbantur, quibus fortasse apepsiam somnia-ue alacria, aegroto vivente observata, explicare licuit. peruit etiam Gielt cadaver cretini viginti annos nati, ui habitum cretinismi evoluti exhibens meningitide erat

---

(1) Untersuchung irrer Personen nach dem Tode v. Dr. Rom-erg in Nasse's Zeitschrift für Anthropologie. Jahrgang 23, stes Quartalheft.

(2) Medizinische Jahrbücher des k. k. österreichischen Staats d. IV. St. 4. u. Bd. VI. St. 4.

mortuus. Omnes glandulae meseraicae fuere tuberculosae et admodum tumidae, ganglia plexus solaris solito majora, praecipue semilunare crassius et longius. —

Tubercula parva in nonnullis cadaveribus se deprehendisse tradit Lobstein, gangliis semilunaribus insidentia, et ope telae cellulosae brevis ipsis adnexa (1). Haec corpuscula invenit in plexu solari hominis colica saturnina peremti, tum in cadavere viri scirrho ventriculi mortui, quae nil aliud nisi glandulae lymphaticae fuisse videntur.

Dr. Hasler duas refert observationes neuromatum, quae autem ad constituendam certam diagnosin nullius momenti esse possunt. In priore casu enim praeter intumescentiam ganglii cervicalis primi similes tumores in canali spinali sunt inventi, et plurima symptomata observata ab ista medullae affectione derivari debent(2). De sectione haec apponit. In corpore gracili nec pingui extrinsecus nil erat insigne, nisi mollis tumor in dextro latere colli et in exteriore quidem laryngis superficie, qui accuratius indagatus intumescentia ganglii cervicalis supremi dilucide apparebat, membrana serosis membranis simili circumdatus, in parte inferiori substantiam granosam, quod ad consistentiam tumoribus fibrosis similem, continebat; nervorum fila nulla apparebant; truncus nervi sympathici, nec non cerebri et medullae dorsalis nervi cum neuromate anastomosin ineuntes et ipsi tumefacti eandem structuram offerebant. Columna vertebrali dissecta, similes tumores in ejus canali sunt reperti, qui in su-

(1) Op. cit. §. 157.

(2) Diss. de neuromate von Dr. Hasler. Turici 1835. S. 10 et sqq.

orema parte medullae dorsalis jacentes, simili membrana erant obducti; eorumque substantia aliquantulo mollior erat, quam substantia tumoris sympathici et fibrae longitudinales per totum tumorem porrectae clare apparebant. Alter aegrotus sanatus adhuc vivit, et jure in dubium vocari posse videtur, utrum tumor in collo istius aegroti observatus intumescentia fuerit gangliorum cervicalium, nec ne.

Cruveilhier insignem gangliorum cervicalium evolutionem solito majorem observavit; quo in casu non modo ganglia, sed etiam rami nervi sympathici ea nectentes immensae erant evolutionis, substantiaque ipsa in massam fibrosam mutata (1).

Observavit A. Duncan diabeten, in quo cystis urinaria valde erat dilatata, et nervus triplo vel quadruplo crassescebat a loco inde, quo ingrediebatur abdomen usque ad finem suum in pelvi (2).

Lobstein nervos plexum suprarenalem constituentes multo crassiores detexit in morbo, ubi renes succenturiati ambo duplo majores in substantiam tuberculosam degeneraverant. Octo aderant rami e ganglio semilunari dextro emissi ad capsulam suprarenalem dextram et tredecim e ganglio semilunari sinistro ad capsulam hujus lateris. Omnes isti rami in superficie glandularum finiebantur. Observavit hunc morbum in foe-

---

(1) L'anatomie pathologique du corps humain ou description avec figures lithographiés. Des diverses alterations morbides, dont le corps humain est susceptible. Tab. III.

(2) Reports of the practice in the clinical wards of the royal infirmary of Edinburgh during the mouds of Nov. and Dez. 1807 and January, May, Juni and July 1818. Edinb. 1818.

mina caelibi viginti quinque annorum, morbo miliari chronico affecta. Accidit illi, ut terrore repelleretur exanthema, unde nascebantur spasmi convulsivi, insultibus epilepticis similes, quibus tandem occubuit. Nullam aliam mutationem in cadavere istius invenit (1).

Observavit celeberrimus Bichat (2) in homine ganglion semilunare crassescens et majoris duritiei. Idem in cadavere viri mania intermittente peremti ganglion illud magnitudine nucis minoris invenit, quod in centro parvam sphaeram cartilagineam exhibuit.

Concretiones lapideas demum Lobstein deprehendit in plexu solari, eo loco, quo iste a glandula suprarenali proxime abest (3).

SECTIO ALTERA.

Jam ex longo tempore de natura typhi magnae agitabantur controversiae in litteris, quarum auctor Marcus (4) habendus est, qui primus typhum nil aliud, nisi encephalitidem esse contendit. Multae ac plane diversae de vera ejus natura sententiae deinceps in medio sunt positae, quae nobis maximo sunt documento, cognitionem naturae hujus morbi mancam esse atque imperfectam, quasque omnes hoc loco et enumerare et recensere, justos commentationis limites longius excederet. In eam tantum sententiam, cui recentiori aetate plures sunt addicti, accuratius inquirere in animo mihi est, vi-

(1) Traité d'anatomie pathologique. T. I.

(2) Allg. Anat. Bd. I. S. 308 übers. v. Pfaff.

(3) Op. cit. §. 146.

(4) Entw. ein. spez. Ther. 807. Bd. I. S. 203. über die jetzt herrschende Typh. Bamb. 813.

licet typhum abdominalem esse inflammationem gan-
iorum abdominalium, ganglionitidem. Jam Autenrieth in cadaveribus nonnullis hominum typho mortuom ganglia mutata se invenisse contendit. Duo ab hoc servata exempla nobis retulit Elsaesser (1), quorum num puellam amplectitur undetriginta annos natam, ostquam typhus eam denuo affecerat, mortuam. Seione cadaveris instituta, plures nervi, glossopharyngeus, ccessorius Willisii aliqua ex parte rubebant, nervus agus autem usque ad medium collum inde ab origine tense erat ruber, quasique inflammatus, quin tela cellosa sanguine esset infiltrata; color ruber substantiam rvi ipsius penetravit. Nervi sympathici ganglion surius eo loco, quo exeunt nervi molles, loca paullulum briora ostendit, et pars thoracica aeque ac nervi splanchci majoris radices rubebant. Huic sectioni respondet servatio Reilii (2), qui dicit: ex cadavere hominis pho peremti, qui eminente nervorum passione erat stitus, nervos excidebam sanguinolentos, eosque corrobam acido nitrico; sed pro colore flavo-fusco sordim obtinebant, quoniam sanguis intimam medullam peneaverat, eamque suo colore infecerat. Alteras mutatios systematis nervosi abdominalis potissimum ac viscem observavit Autenrieth in juvene ac puella typho strico emortuis: nervi utriusque lateris a plexu solari systema chylopoëticum emissi, colorem exhibuerunt rdido-rubrum.

---

(1) Diss. de natura parotidum malignarum in morbis acutis. aes. J. H. Autenrieth. auct. J. A. Elsässer. Tüb. 1809.

(2) Exercitationes anatomicae de structura nervorum. Halae 09. pag. 20.

Morgagni quoque in cadaveribus hominum typho peremtorum nervos inflammatos sanguine valde repletos et interdum extensos esse, observatos commemorat (1). Multi alii, Goeden (2), Dzondi (3), eandem amplexi sunt sententiam; praecipue autem inflammationes ganugliorum abdominalium in cadaveribus hominum typho mortuorum Schoenlein observavit.

Ipse, quod scio, nusquam sententiam suam de typhi abdominalis natura protulit, eo magis commemoratione digna sunt, quae ejus discipuli nobis retulerunt. Cf. Geigel diss. inaugur. de gangliorum typho. Wirceburgae 1826. Jahn, ejusdem discipulus, haec dicit: »morbi sedem esse systema gangliorum, in promptu est: plexus gangliorum, solaris potissimum et meseraicus superior, tumidi atque crassescentes, sanguine impleti, duri, rubberrimi sunt inventi (4). Gielt in sectionibus febri nervosa defunctorum pluribus ganglia, plurimum plexum solarem, hepaticum et splenicum indagavit, comparavit et in nonnullis mutatum invenit. Illi reti vasculoso erant inducti, quod in tota gangliorum superficie proxime sedebat ac venularum ex injectione, quae cum meningum congestionibus posset comparari, constare videbatur. Interdum haec injectio in parte inferiori nonnisi est inventa. Ipsa ganglia erant aliquanto crassiora, duriora

---

(1) De sed. et morb. epist. Lib. XX. §. 10.

(2) In Hufel. u. Harless Journal für prakt. Heilk. Jahrg. 1816. St. 1.

(3) Ueber d. Nerv. Fbr. zu Halle. In d. allg. Litt. Zeitung Januar 1814.

(4) Jahns und Hohenbaums mediz. Konversationsblatt Jan. 1831. No. II. S. 15—16.

bstantia eorum fuscior, sed vascula in eam nequaquam
netrabant. In uno casu nervos e plexu solari ad ven-
iculum transeuntes vidit crassiores atque unus arteriae
eliacae diametrum fere tenens, fuit nodosus, tanquam
is quater usque quinquies esset circumvolutus et con
rictus. Nonnunquam plus emergunt istae mutationes in
exu hepatico vel splenico, quam in coeliaco. Schoenlein
r ingeniosissimus, symptomata nervorum abdominalium
istis febribus considerans, primum in cadaverum extispi-
is sagaciter est rimatus, atque propterea typhum ganglio-
um typho cerebrali oppositum constituit — attamen quae-
o non diremta est, utrum iste status nervosus e nervorum
testinalium pathemate primitivo sit ortus, an illi in morbi
cursu nonnisi corripiantur (1). Balling enarrat, in
nico Wirceburgensi fere semper in typho abdominali
exum coeliacum et meseraicum superiorem maturo obitu
crassatum, sanguine venoso impletum et solito durio-
m esse inventum, quin etiam saepius, praecipue si mors
rius evenerit, crassum, durum cartilagini aequalem (2).
re eadem legimus apud auctorem ejus libri, cui no-
en Schoenleinii est inscriptum (3). Gobée, dum
umerat mutationes in cadaveribus hominum typho
remtorum observatas, ita pergit: »non silentio prae-
reundus plexus solaris, quem studiose semper indagavi
in novem de decem casibus reapse inflammatum, ejus-

(1) Diss. cit. §. 29.

(2) Dr. Balling über den typhus abdominalis in d. Hei-
lb. klin. Annalen. Bd. VI. Heft 2. S. 290.

(3) Specielle Path. u. Ther. nach Schönleins Vorträgen.
. II. S. 37 und 38.

dem ganglia tumida et crassitie adaucta reperi. In pluribus ejusmodi gangliis cultro anatomico tractatis et horas viginti quatuor aqua suffusis ruborem immutatum distinguere potui« (1). Schneider observationibus minus quam opinionibus suis nisus hac de re ita loquitur: »itaque sedem atque causam typhi, quem dicunt, sporadici, inflammationem esse totius systematis gangliosi puto, qua omnia ejus symptomata accurate explicari possunt« (2). Buzorini in quatuor hominibus typho mortuis ganglia mollia et in tribus rubra invenit (3).

Comparatis hisce observationibus, jam sequitur, naturam typhi abdominalis ganglionitidem esse non posse. Si enim haec sententia esset vera, ganglia semper et absque ulla exceptione in cadaveribus hominum typho mortuorum inflammata inveniantur, necesse est. Nemo vero eorum, qui inflammationem gangliorum causam hujus morbi habent, illud contendere ausus est. Schoenlein modo saepius ganglia in cadaveribus reperisse rubra, in libris supra commemoratis enarratur. Eadem fatetur Gobée, dicens: in dissecando cadavere majores nervorum plexus intestinales non semper incensos reperiri, nihil adversatur, quum non subsit semper inflammatio vera, legitima, sed irritatio saepe inflammatoria tenuissimorum membranae mucosae nervorum propage-

---

(1) Diss. de ratione mutua, quae phlegmhymenitidem enteri cam nervique sympath. etc. Bonnae 1831.

(2) Ueber den sporad. Typhus u. d. Wechselfieber als Krankheitsformen des Gangliensystems v. Schneider in den mediz. prakt. Adversar. etc. 3. Lieferung. Tüb. 1826.

(3) Grundzüge einer Path. u. Ther. d. psych. Krankheiten mit Rückblick auf die bisher bestandenen Lehren v. Ludw. Buzorini. Tüb. 1832.

r ad nervos majores; quo accedit adhuc, his observa-
ionibus fidem magnam habendam non esse, quum jam
lbers (1), multa hac in dissertatione esse scripta,
ae facta non essent, haud dubie maximo jure adnota-
. Similiter Ploucquet: non satis, ait, esse direm-
m, an et quatenus status typhosus cum vera ganglio-
m inflammatione congruat (2). Autenrieth modo
nnullis in casibus nervorum abdominalium mutationem
invenisse contendit. Ipse enim dissertationi cuidam
dit notam hanc: typhus non semper et necessario cum
s statibus neuroparalyticis conjunctus videtur, et hic
ulta cadavera sunt aperta, in quibus ganglia non in-
nsa sunt inventa (3).

His adhuc adjungam illud, quod Andral illustris
e anatomiae pathologicae cultor hac de re observavit,
cens: les centres nerveux de la vie organique ont été
aminés par nous dans un assez grand nombre de cas.
ux fois seulement ils nous ont présenté une appa-
nce d'alteration — c'était chez deux individus qui mou-
rent avec un ensemble de symptomes ataxo-dyna-
ques très prononcés; les ganglions semilunaires
ient remarquables par leur rougeur. L'un de ces

---

(1) Beleuchtung zweier Meinungen vom Wesen des Abdomi-
typhus des nervösen Schleimfiebers, d. fièvre gastroentérite etc.
Horns und Nasses Archiv f. mediz. Erfahrung Jahrg. 32.
g. S. 993.

(2) Diss. sistens expositionem typhi nosologicam. Tüb. 1800.
. 16.

(3) Diss. de utilitate hydrargyri in febri typhode inflamma-
ia auctore Lohnes. Tüb. 1814. Sammlung mediz. prakt.
sertat. aus Tüb. 2. Samml. Tüb. 20.

individus avait éprouvé pendant les dernières quarante huit heures de son existence une violente trismus et une roideur comme tetanique des membres thoraciques. Nous n'oserions pas affirmer que dans ces deux cas la rougeur des ganglions semilunaires fut un état morbide; car des recherches bien souvent répétées nous ont appris, que ces ganglions ont une teinte très variable en raison du genre de mort et de la quantité de sang, qui remplit les divers réseaux capillaires (1).

Econtra multi sane exstant auctores, qui se nunquam, neque in typho, neque ullis aliis in typhum mutatis morbis exanthematicis, ganglia abdominalia rubra invenisse contendunt. Lobstein se nunquam ganglia in morbis exanthematicis inde etiam in typho inflammata vidisse perhibet, dicens l. cit. pag. 151. Idem auctor (Autenrieth) asserit, se aliquantisper mutata reperisse ganglia in cadaveribus hominum typho mortuorum, id quod nullo modo observationibus meis confirmare possum. Haud dissimiliter Puchelt, se nervos abdominales et potissimum plexum solarem nusquam mutatos invenisse dicit (2). Albers in gangliis abdominalibus eorumque ramis nunquam praeternaturale quidquam deprehendit (3). Iste ad probandam hanc quaestionem, ubicunque occasio cadaverum hominum typho mortuorum aperiendorum ei est oblata, ganglia nervosque abdominales accuratius est contemplatus, neque unquam eos aliquo

(1) Clinique medicale Tom. III, S. 592.

(2) Puchelt, das epidem. Fieber, welches in Heidelberg besonders im Sommer 1826 herrschte. Heidelb. Clin. Annalen Jahrgg. 1827. S. 199.

(3) Albers in seinen Darmgeschwüren. Leipz. 31. S. 319.

ɔdo mutatos observavit (1). v. Pommer pluries ty-
ɿum morbum epidemicum observavit, permultasque se-
ɔnes hominum hoc morbo peremtorum instituit,
ɿue unquam nervos mutatos se reperisse confitetur,
it enim (2): rarissime morbose affecta sunt reperta
ebrum atque systema nervorum; etiamsi enim singu-
ia viscera aut thoracica aut abdominalia mutata esse
luculenter apparuit, nunquam haec mutatio neque
dullam nervorum aut ganglia plexus solaris, ganglia
ɔracica, neque originem, quam dicunt, nervorum ce-
ɔralium aut substantiam cerebri ipsius attigit. Unde
uitur, sectionum eventus aequales fuisse iis, quos
ulerint inquisitiones anatomicae pathologicae antea in
averibus typho peremtis institutae (3). Jam ex non-
lis annis in clinico instituto Bonnensi, suadente Cel.
ɔf. Nasse, semper, quoties sectio hominis typho de-
rtui instituitur, ganglia abdominalia accuratius sunt
estigata et ipsi mihi interdum summa ejus erga me
ievolentia occasio ejusmodi est oblata; at nunquam
ım gangliorum alienationem inveni. Louis (4), Neu-

(1) Derselbe im oben erwähnten Aufsatze in Horns. Archiv.
(2) In seinen Beiträgen zur Natur- und Heilkunde. Erster
d IV. Geschichte eines epidemischen Fiebers, welches im Som-
1829 in der Garnison Heilbronn herrschte. S. 514 u. 15.
(3) cf. Beiträge zur näheren Erkenntn. des sporadisch. Typhus
einiger ihm verwandter Krankheiten gegründet auf Leichen-
ungen. Tüb. 1821. Ferner Heidelb. klin. Annalen 1826. Die
urg.-mediz. Zeitung 1828. und endl. Beobachtungen über die
eugnisse des genius epidemicus vom Frühjahre 1828 — 29 in
en Beiträgen zur Natur- und Heilkunde. Bd I. III.
(4) Anatom. patholog. u. therapeut. Untersuchungen über
troenteritis, übersetzt. Würzb. 1830.

mann (1) aliosque nervorum aut investigationes omisisse, aut nullam earum mentionem fecisse, valde lugeo; at silentium illud, nonne eos nullam gangliorum mutationem reperisse, probat? Hoc satis inde intelligitur, nervum sympathicum non semper in typho abdominali mutari; saepissime enim absque ulla alienatione, quae sensibus quidem submitti poterat, ille est inventus. Si adhuc detrahitur id, quod conditioni fortuitae mortis, putredini et congestioni sanguinis ad partes inferiores est imputandum, numerus mutationum, quae in cadaveribus hominum typho mortuorum re vera sunt inventae, plexus coeliaci ejusque gangliorum valde imminuitur. Facile rubescere ganglia in cadaveribus, quae per quadraginta horas in dorsum decubuerint, saepius diligentes anatomiae pathologicae cultores observarunt. Ex quibus seqnitur, non semper symptomata typhi abdominalis e gangliorum affectione deduci atque explicari posse, quum ganglia non semper patiantur; aeque ac ganglionitidem causam hujus morbi haberi non posse.

Si ganglionitis re vera esset typhi abdominalis causa, morbus iste localis, ad quem haec illave vel communia vel aliorum organorum symptomata localia referre volumus, omnia haec symptomata producat, necesse est. Ad probandam hanc sententiam investigandum nobis est, quinam casus aut symptomata irritationem atque inflammationem gangliorum comitentur: morbi ejusmodi causae typhi abdominalis habentur. Experientia et observationes ad rem illustrandam in hominibus

---

(1) Ueber Darmgeschwüre in typhosen Fiebern. Hufel. Journ. März 1827. S. 103.

ud facile possunt institui, et haud scio, an iis omnis
ubitatio tollatur: quam ob rem experimenta in vivis
imalibus ad illud, de quo sermo est, probandum in
xilium vocanda. Ipse saepius in animalibus ganglia
irritandi et inflammandi feci pericula, sed frustra
eravi, fore ut aliquid deprehenderem ad rem quaesi-
m illustrandam; quam ob rem aliorum observationi-
is utar, necesse est. Experimentum ejusmodi nobis
fert Albers in commentatione supra laudata: cuniculo
vum abdominale apertum, intestina remota et ganglion
milunare est nudatum. Contactum ac distorsionem
nplicem hujus ganglii nulla symptomata sunt secuta.
lutione cali caustici adhibita, animal est perturbatum;
inque minutis post tetanus est exortus, qui brevi
nsiit in Opisthotonum, eoque modo animal est mor-
um. Longo interposito temporis spatio cor adhuc
lpitavit, respiratione abolita, neque electricitas postea
nglio semilunari admota tetanum, cum semel cesserat,
vocare potuit. Symptomata ista irritatione et inflam-
tione producta hoc solum probant, irritamenta tam
hementia, quam in experimento descripto usi sunt,
anum sequi posse. In duobus aliis experimentis, orto
ano Albers tendines animalium distorsit, quo facto
a ejulabantur; ex quibus sequitur, animal conscien-
e plane compos fuisse, quamvis ganglia jam per lon-
m tempus in conditionem vehementis irritationis es-
nt conjecta. Quanti momenti sint ista experimenta,
m primum cognoscitur, si cum istis comparamus, quid
gangliorum morbis et de eorum inflammatione prae-
imis experientia doceat. Lobstein nonnulla hac de
collegit.

Virgo honesta moribus egregiis a pubertatis anno spasmodicis atque hypochondriacis symptomatis obnoxia bis apoplexiam incompletam passa, ex qua paralysin imperfectam retinuit in latere dextro faciei, viro nupta fuit, quum quadragesimum secundum aetatis suae annum esset praetergressa. Gravidam decimo quinto mense matrimonii ab octava gestationis hebdomade adorta est aerumnarum series, quibus aegrota dirissimis sub cruciatibus demum occubuit. Vomitus videlicet, graviditatis notissimum symptoma, miseram quovis die plus quam trigesies ita vexavit, ut per tres menses omnia ventriculo ingesta statim ejiceret, et quamvis omnia fuerint tentata, quae vomitum inhibere debebant, tam intus adhibita, quam extus applicata, tamen ultimis vitae septimanis, ne gutta quidem aquae deglutita in stomacho remansit et frequentissimis vomitibus fauces atque oris interiora primum inflammata deinde sphacelo correpta foetidissimum spargebant odorem. Digiti ipsi, quos aegrota ori nonnunquam immittebat, a sanie putrida fuerunt erosi. Symptoma vero omnium molestissimum dolor erat urens ad columnam vertebralem ac in imis hypochondrii dextri partibus, qui corpus vario modo torquebat, atque jactatione perpetua die noctuque protracta, vires exhauriebat; neque alio modo sublevari aliquantisper poterat iste dolor, nisi per frictiones siccas primo manus, postea peniculi ope exercitas, quae autem ultimis temporibus adeo repetitae fuerunt, ut tota cutis excoriaretur. Tandem sub teterrimi marasmi symptomatis animum efflavit miseranda. Summa cum diligentia cadaver ille aperuit quadraginta octo post mortem horas. Cranium justo minus ei apparuit, quamvis inge-

ii dotibus non careret ista femina. Sublata calvaria, ll praeternaturale reperit in cerebro, quod summo cum udio examinavit propterea, quod per totam fere vi-m ab insultibus cephalaeae occipitalis ita erat vexata ulier, ut immanis dolor non nisi continuata manuum essione externa per horarum spatium protracta, adju-ntibus majoribus opii dosibus, sublevaretur. Nec de-ii chronici causam organicam, quod per sat longum npus somnum turbaverat, in encephalo detegere po-it. Collum defoedatum erat struma, morbi genere gionibus illis admodum familiari, quae vero nullam essionem noxiam in vasa exercebat sanguifera. Pe-ris organa in statu erant perfectae sanitatis. Ventri-lus, quem vomitus nigri gangraenosum mihi pronun-verant, nulla affectus erat labe organica, nec reliqua estina neque organa uropoëtica mutationem ullam stru-rae monstrabant. Hepar solum erat viscus abdominale od marcidum esset, atque colorem lividum offerret. erus in quinto graviditatis mense constitutus nil mor-i ostendit praeter tumores aliquot fibrosos ejusdem stantiae innatos, juglandis nucis magnitudine. Cervix ri dura et orificium ejus externum perfecte clausum nipulationes vetabant, quas tentare voluerat ad abor-n consulto excitandum, ut causa tolleretur vomitus tinui. Foetus erat sanus et situ naturali conspicuus. motis omnibus visceribus, in ganglia inquisivi semi-aria, quorum exsectorum indolem atque statum in phitheatro anatomico est perscrutatus. Non quidem alienam mutata erant substantiam, sed colorem prae-ant intense rubrum, qui a viris peritis anatomiae umis cultoribus, quibuscum iste hanc observationem

communicavit, pro vera ac genuina inflammatione agnoscebatur. Ea inflammatio adeo erat pertinax, ut ganglia, per triduum aqua infusa, parum pallescerent. Pars ejusdem superior laete erat rubra, inferior vero, e qua rami emergunt mesenterici, lividiorem habebat colorem. Nervus splanchnicus ante suum in ganglion ingressum multo latior ei apparuit.

Idem cadaver incidit puellae sex annorum tussi ferina correptae, quae per metaptosin primum in vomitum spasmodicum per triduum durantem mutabatur, postremo vero in convulsiones degenerabat clonicas nulli artis adminiculo cedentes. Hujus puellae invenit partem plexus solaris sinistri totam inflammatam, dum dextra non recedebat a statu naturali. Quo certior vero fieret, loco rubedinis forte accidentalis veram adesse inflammationem, per aliquot dies plexum istum in aquam puram immisit, quo factum est, ut sublato licet inflammationis, quod a colore pendet, signo, tamen flavedo subsisteret in parte affecta, quae non deprehendebatur in altera sana, quae res testatur, hic aliquam alienationem affuisse. Incassum inquisivit in convulsionum causas, dum encephalon istius cadaveris examinabat, quippe quae absque dubio symptomaticae tantum fuissent, reactione scilicet plexus solaris morbosi in cerebrum productae. Jam celeberrimus Prof. Autenrieth cadaver lustrans puellae tussi ferina enectae, nervum vagum reperit inflammatum in toto decursu per thoracem. Ejusdem neurilema eleganter erat pictum et pulpa nervea colorem ostendebat rubrum impurum. Nervi cardiaci tum et nervus sympathicus in pectore inclusus alienationem quandam passi erant.

Relatas accepit Lobstein binas morborum histo-
ias, quae gangliorum semilunarium inflammationem lu-
ulenter ostendunt. Prior de viro agit quadraginta
eptem annorum, cui per amputationem ablatus fuerat
umor fibroso-cartilaginosus, spinae dorsi laxe adhae-
ens. Post duorum annorum intervallum secunda vice
osocomium petiit aeger, efflagitans, ut alius tumor,
ui ipsi supervenerat, excideretur, cujus summa cutis
nflammata erat atque ulcerata. Sumto prius purgante
odemque momento refrigerium passus tempore pluviali
nensis Octobris statim trismo fuit correptus et opis-
otono, qui post duorum dierum spatium mortem pa-
verunt, omnibus medicamentis incassum adhibitis.
perto cadavere nil detectum est, nisi 1) rete vasculo-
um sanguine impletum in superficie medullae spinalis
seri effusi copia intra saccum a dura matre efforma-
m; 2) inflammatio gangliorum semilunarium admo-
um distincta. — Altera morbum comprehendit mulieris
iginta sex annorum, quae in secunda graviditate vo-
itioni fuit obnoxia per totum gestationis tempus.
ubstitit iste post puerperium, aut mitior saltem factus
t herpete furfuraceo in pectore et brachiis enato.
d istum statum morbosum postea intumescentia phlo-
stica genu sinistri accedebat et diarrhoea, qua superve-
ente profligabatur vomitus tam pertinax et per tres
re annos continuatus. Tandem exorsa est febris hec-
ca, quae vires exhauriendo lentum exitium intulit mi-
rae isti feminae. Cadaveris incisio membranam villo-
m ventriculi ostendit inflammatam justoque spissiorem,
aecipue versus pylorum, et ganglia semilunaria ge-
ina phlogosi correpta.

Swan (treatise on diseases and iniuries of the nerves new. edit. pr. 315) plures casus nobiscum communicat, quibus cadaveribus dissectis ganglia abdominalia vasculis repleta, rubra sunt inventa, quin alia symptomata essent observata ac illa calculi simul reperti renumque degenerationis. In tribus aliis observationibus bis vomitus aderat. cf. S. 304. 302. 312.

Observationes hucusque relatae duo ostendunt phaenomena, quae constanter inflammationem gangliorum comitari videntur, et quidem (1) spasmos clonicos et tonicos, quos dicunt, qui saepissime vicissim accedunt, et in ganglionitide varium solum morbi gradum referre videntur. Inflammatio enim vehemens trismum ostendit atque tetanum, levior contra morbi gradus spasmos clonicos, ad quos referendus est ille quoque constans vomitus. Secundum symptoma est conscientia, cujus et animalia in experimentis et homines, in quibus gangliorum inflammatio observata est, plurimum erant compotes usque ad mortem. Minus constanter dolores in regione ventriculi et vertebrarum dorsalium diffundebantur. Causa hujus conditionis plane diversa, neque alter casus alteri aequalis: refrigerium, graviditas aliaeque causae ad spasmos disponentes in nonnullis casibus nominantur. Pneumatosis ipsa, quam Lobstein in libro saepius memorato symptoma morbosorum gangliorum nominat, in his inflammationis casibus non reperitur. Casus ipsi, quanquam sufficientem morbi imaginem minime nobis offerunt, symptomata gravissima comprehendere videntur; imprimis isti cum experimentis circa viva animalia institutis, quorum supra mentionem feci, congruunt. Sensilitatem intactam esse atque reactionem

a irritamenta externa, omnibus et experimentis et observationibus probatur; animalia enim, quotiescunque aut nervos aut tendines persecuimus, ejulabantur, quin etiam in nonnullis observationibus kali caustico iterum atque iterum plexui solari admoto, perturbata sunt. Neque spasmi tonici kali caustico paulo post adhibito redibant neque ullo in casu plane abfuerunt et semper animalia, cum signa tetani sese praebuerunt, prius mortua sunt, quam ceteroquin cavo abdominali aperto moriebantur. Sin autem symptomata, quae e gangliorum inflammatione sunt derivanda, comparamus cum illis, quae typhus abdominalis nobis exhibet, ea re vera non modo non aequalia, sed plane diversa esse inveniemus, et vix intelligi poterit, quo modo fieri potuerit, ut typhi abdominalis symptomata ganglionitidi tribuerent.

Dothienenteritis plerumque initio symptomata febris gastricae praebet, videlicet appetitus ciborum desideratur, vomitus ac nausea simul cum molestiae, languoris et artuum dedolationis sensu vexant agrotos, quibus capitis dolores, vertigo, defectus denique virium adduntur. Alvus irregularis, aut cita, aut plerumque adstricta, somnus inquietus, brevis, somniisque turbatus anxiis, tumultuosis. Faciei color modo rubicundus, interdum etiam sordidus atque pallidus apparet; oculi autem hebescunt, rarius etiam natant. Symptoma autem insignius et fere characteristicum est linguae conditio, quae, mucoso aut glutinoso tegmento, exceptis marginibus tumescentibus, puris, obtecta esse solet, e quo papillae linguales passim eminent; pulsus acceleratus et normali longe frequentior, aliquantulum tensus, non fortis aut durus. Per dies, vel adeo per hebdomades haec

morbi conditio persistere potest, donec horripilationes quasdam insecuta febris continua remittens exoritur, quae non semel, sed bis, vespere scilicet et mane, increscit; quam conditionem capitis dolores vehementiores, vertigo, somnolentia, vultus anxius, sitis vehemens, fastidium, cutis denique ardens, comitantur. Urinae secretio plus minusve turbatur, plerumque natura est serosa, pellucida, normalem praebet colorem; sin vero inflammationis symptomata clariora apparent, rubere solet. Raro tantum morbi initio vehementes ventris dolores aegri queruntur, et si adest dolor, vagus modo hunc modo illum sibi eligit locum; deinde in regione iliaca dextra immobilis haeret. Obstructio alvi pertinax, ubi morbus ab ea incepit, in profusam diarrhoeam subito mutatur; ventre paullulum tumefacto atque molli, alvus antea adstricta, aquosa aut mucosa fit, ejiciturque diluta atque flava materies, quae brevi tempore in sedimentum faeculentum et humorem pellucidum flocculis mixtum dividitur. Morbo increscente vires tam celeriter et tantopere consumuntur, ut aegrotus lectulum relinquere nequeat. Febris exacerbationes et vehementiores fiunt et longiores, ita ut una ab altera fere excipiatur. Interdum hocce iam tempore exanthema apparet maculae purpureae a pectore ad extremitates superiores et abdomen vergentes. Deliriorum soporisque tempus paullatim producitur, e quibus tamen aegrotum alloquendo suscitare licet. Jactant aegroti brachia et crura, aut tranquilli, oculis semiapertis, statu quodam soporoso supini cubant, nec sine magna virium contentione sese erigere queunt, facile in infimum lectum ad pedes delabuntur. Accedit etiam baryoecia, ut saepius

magna voce aegrotus appelletur, neçesse sit, quo, quid velimus, percipiat.

Pulsus frequentia atque celeritas augentur, ipse saepius intermittit. Lingua arida, scissilis, scabra, cuticulis fusco-fulgentibus est obtecta, nonnunquam etiam pura, magnamque crudae carnis similitudinem prae se ferens. Tanta autem est linguae imbecillitas, ut non sine labore aegrotus eam protendat, protensamque retrahere saepe obliviscatur. Dentes, labia, cavitas oris sordido muco atque fusco obteguntur, cujus tanta est tenacitas, ut, si os aperitur, complura fila mucosa diducantur. Cutis ardor admodum est adauctus atque mordax, potissimum deliriorum tempore, nares arent sitisque augetur. Quando ad summum incrementum pervenit, in lectulo sese erigere aeger nulla ratione potest; alvus copiosa ex rubro-albescens mirum in modum adaugetur; urina antea serosa nunc rubescit atque turbatur; utraque excretio jamjam aegroto inscio sponte succedit. Febris ad eum vehementiae gradum evehitur, ut pulsuum ictus vix possint numerari; praeterea sunt debiles, minores, paullo tensi, nec raro irregulares et intermittentes; oculi hebetes et semi-aperti esse solent, aegroque in regione ossis sacri cutis decumbendo plerumque ulceratur. Meteorismus manifesto adest. Respiratio antea jam impedita fit stertorosa; subsultus tendinum adesse, aegrique floccos legere et inter symptomata spastica nunc minora nunc vehementiora et soporem perdurantem mortem obire solent.

Morbi in meliorem conditionem mutatio, quae, nisi morbus ad nimium vehementiae gradum processerit, haud raro observabatur, nunquam crisi solemni, sed ple-

rumque symptomatis sensim ac pedetentim remittentibus efficitur. Alvus rarius, bis terve singulis diebus, deponitur, interdum tarda non nisi clysmatibus duci potest. Deliria continua soporque remittuntur, una cum abdominis doloribus, somnus redit, qui, ut in delirio tremente, symptoma criticum hujus quoque morbi est habendus. Eodem more alia symptomata, dolores capitis, vertigo, fervor atque sitis imminuuntur. Lingua humescere incipit, mucus ille subfuscus atque sordidus resolvitur, fuscaeque crustae a labiis delabuntur. Tardius baryoecia cedit, urina pallida subflavum habet sedimentum. Maculae evanescunt et epidermis defurfuratione solvitur. Pulsus quanquam celer et frequens, non tam irregularis quam antea deprehenditur. Fere semper magnum ciborum appetitum paulatim sanitatis restitutio consequitur.

Ex hac descriptione typhi abdominalis sequitur, hunc esse statum morbosum, in quo symptomata febris inflammatoriae jam ab initio sint mixta cum illis febris nervosae, et haec ab illis quasi obscurentur, quod vertigo, magna lassitudo, tristitia, stupor, insomnia continua cum pleno rubro et robusto habitu, pulsu saepius tenso, duriusculo, in universum turbatio illarum actionum, quae cum cerebro arctissime sunt conjunctae, probant. Huc accedunt multa communia, febris, maculae, contagio, desquamatio etc., quae in ganglionitide non reperiuntur. In gangliorum inflammatione conscientia integra, febris minus vehemens, saepius vomitus et dolor in regione dorsali, celer morbi exitus in lethum, trismo, tetano atque opisthotono orto. Re vera haud facile intelligi potest, quomodo fieri potuerit, ut causa

roxima typhi abdominalis in ganglionitide, aut condiione huic simili, poneretur; omnis ganglionitidis ignoatio sola ad tantum errorem seducere potuit.

Typhi abdominalis causam proximam non esse ganliorum inflammationem, et non modo non status ei equales, sed potius diversos, demonstrasse mihi videor; um autem absque illa existere posse et re vera sine la inveniri, multis observationibus ab auctoribus fide ignissimis relatis, probavi. Fortasse hic nobis quisuam objiciet: quamvis inflammatio plexus solaris non it causa typhi abdominalis proxima, tamen aliorum pleuum aut nervorum abdominalium inflammationem caum praebere posse. Neque hanc inflammationem neque us phaenomena hucusque ullus auctor ostendit. Alers observationibus suis innixus hanc plexuum inammationem negandam esse censet, quippe quam in ovem cadaveribus non invenerit. Nonnulli nervi abominales quidem inflammati sunt reperti, at symptoata praebuerunt plane diversa ab iis, quae typhum coitari solent. Spasmi, dolores vehementes et retentios secretionum illorum organorum, quorum plexus erant flammati, phaenomena constantia in his casibus se raebent. Non magis alii status chronici, ut intumeentia, aut induratio, aut ulla alia gangliorum et vaorum plexuum abdominalium degeneratio, causa proma typhi haberi potest. Observationes supra commeoratae nulla ostendunt symptomata; at ipse casum in inico instituto Bonnensi observatum memoratu dignisnum haud ignoro, in quo ganglia secundi, tertii et arti nervi sacralis lateris sinistri tumores praebebant ium linearum crassitici et texturae fibrosae formaeque

ovalis. Longum esset, omnia enumerare symptomata in isto aegroto observata: sufficiat hoc loco commemorare, symptomata plane diversa ab iis, quae typhus abdominalis ostenderet, hunc statum morbosum esse comitata, quem accuratissime descripsit Morris (1). Ex iis, quae hucusque sunt dicta, sequitur, neque inflammationis aut irritationis neque degenerationis gangliorum symptomata iis, quae typhum comitari solent, unquam esse aequalia.

---

(1) Diss. exhibens casum singularem morbi medullae spinalis et gangliorum nervorum spinalium etc. Bonnae 1827.

VITA.

Ego, Michael Rey, anno h. s. decimo sexto atus sum in pago Linden prope Aquisgranum, arentibus Antonio, et Margaretha e gente remen, fidei catholicae addictis, quam et se confiteor. In schola publica eruditus per bienium fere scholis interfui Cl. Zimmermann, pud nostrates verbi divini ministri, quibus rectis, gymnasia, quae Marcoduri et Aquisgrani orent, per sexennium frequentavi. Maturitatis stimonio munitus anno MDCCCXXXIV. almam uniersitatem Fridericam-Guilelmam Rhenanam adii, jus inter cives rectore Cel. Naeke receptus, omen dedi decano spectatissimo ordinis mediorum Ill. E. Bischoff, quo facto per tres

annos et dimidium ibi commoratus audivi disserentes: de logice et psychologia Ill. v. Calker, de physice Beat. a Münchow, de chemia experimentali, de phytochemia et zoochemia Ill. G. Bischoff, de botanice generali Ill. Treviranus, de zoologia Ill. Goldfuss, de mineralogia Ill. Noeggerath. Encyclopaediam medicam, pathologiam tum generalem tum specialem nec non semioticen, morbos syphiliticos mihi exposuit Ill. Albers, anatomiam universam, physiologiam Ill. Mayer et Ill. Weber, qui idem in cadaveribus dissecandis duces mihi fuere. Therapiam generalem et specialem, morbos psychicos et anthropologiam Ill. Fr. Nasse, materiam medicam Ill. E. Bischoff, diaeteticen et magnetismum animalem Ill. Ennemoser, anatomiam chirurgicam, chirurgiam, akiurgiam et doctrinam de fasciis rite applicandis Ill. Wutzer, artem obstetriciam nec non doctrinas de instrumentis obstetriciis et de ossibus fractis et luxatis, morbos mulierum et infantum Ill. Kilian.

Praeterea duces mihi fuerunt in clinico medico per annum Ill. Nasse, in clinico chirurgico per annum Ill. Wutzer et in clinico ob-

stetricio et in exercitationibus in phantomate instituendis Ill. Kilian.

Tempore paschali hujus anni civibus universitatis literariae Fridericae Guilelmae adscriptus sum Rectore Magnifico Ill. Boeckh, Decano maxime spectabili Ill. Wagner, quem per semestre aestivum de medicina forensi et politia medica, et Ill. Mueller de anatomia pathologica audivi disserentes. Praeterea scholis clinicis medicis Cel. Wolff, ophthalmiatricis Ill. Juengken, et Policlinico medico-chirurgico Cel. Truestedt interfui.

Rei militari ut satisfacerem munere chirurgi militaris jam ex duobus mensibus duce Exper. Gesser fungor.

Quibus viris, pro summis, quae in me contulerunt, meritis maximas gratias et habeo et in aeternum habebo.

Jam vero tentaminibus, et philosophico et medico, nec non examine rigoroso coram gratioso medicorum ordine absolutis, fore spero, ut dissertatione thesibusque rite defensis, summi in medicina et chirurgia honores in me conferantur.

THESES.

1. Inter vitia et morbos bene distinguimus.
2. Nullo in morbo vita est adaucta.
3. Absque diagnosi nulla cura.
4. Divisio exanthematum secundum cutis conditionem optima.
5. Urina albumen continens non per se morbum renum indicat.
6. Neque amputandi, neque aneurysmatis operandi methodus ulla optima.
7. Graviditatem interdum nullo modo dignoscere possumus.
8. In primiparis partus praematurus artificialis non instituendus.